

Hilja Henkivartija

Hilja Ilveskeron henkilöhahmo Leena Lehtolaisen romaaneissa
Henkivartija, Paholaisen pennut ja Oikeuden jalopeura.

Tytti Majanen
Jyväskylän yliopisto / avoin yliopisto
Kirjallisuuden kandidaatintutkielma
5.5.2013

SISÄLLYS

1. Johdanto	2
2. Tutkimuskysymykset ja teoreettinen tausta	4
3. Hilja Ilveskeron henkilöahmo	
3.1 Hiljan henkilöahmon luonnehdinta	5
3.2 Pinnallinen vai syvälinen – litteä vai pyöreä?	9
3.3 Hiljan kompleksisuus, kehittyminen ja sisäisen elämän kuvaus	10
3.4 Toiminnalle alisteisuus	13
3.5 Hilja rikoskirjallisuuden henkilöahmojen kentässä	14
4. Päätäntö	17

Lähteet

1. Johdanto

Tutkin kandidaatintyössäni Leena Lehtolaisen uusimmassa romaanisarjassa esiintyvän päähenkilön Hilja Ilveskeron henkilöahmoa ja sen kehittymistä erityisesti suhteessa dekkarin lajiin. Sisällytän tutkimukseeni romaanit *Henkivartija*, *Oikeuden jalopeura* ja *Paholaisen pennut*. Lehtolaisen kotisivulla näitä kolmea romaania kutsutaan trilogiaksi, mikä antanee viitteitä siihen, että lisää tähän sarjaan ei olisi tulossa. Eräs huhtikuun 2013 Anna -lehdistä kertoo Lehtolaisen kirjoittavan taas aiempaan tuotantoonsa liittyen uutta Maria Kallio -dekkaria. Leena Lehtolainen on yksi suosikkikirjailijoistani, ja olen lukenut kaikki häneltä ilmestyneet teokset suurella mielenkiinnolla.

Tutkimukseni tulee olemaan kvalitatiivinen tutkimus, jossa tutkin henkilöahmoa luvussa kaksi mainitsemieni käsitteiden kautta. Työni aiheen valitsin, koska olen henkilökohtaisesti kiinnostunut dekkareista ja toisaalta myös henkilöahmoista ja Hiljan monitahoinen henkilöahmo on kuin luotu tutkimista varten. Hilja on hahmona kiinnostava ja Hiljan suhteuttaminen dekkarin lajiin on mielenkiintoista, sillä ensivaikutelma ei välttämättä ole se ainoa oikea. Pohdin tutkimuksessani, että mihin dekkarin lajiin Hilja Ilveskero -romaanit kuuluvat ja minkä tyyppinen sankaritar Hilja itse on. Hilja esiintyy kirjassa kovana ja itsenäisenä hahmona, mutta tarkemmin perehdyttäessä hahmoon, hän on myös herkkä ja pehmeä luonteeltaan.

Leena Lehtolainen on keski-ikäinen kirjailija hän myös kirjoittaa kolumneja eri lehtiin. Hän on kirjailijan uransa aikana saanut useita palkintoja, muun muassa Suomen Dekkariseuran myöntämän vuoden johtolanka -palkinnon ja Suuren Suomalaisen Kirjakerhon tunnustuspalkinnon. Hänen Maria Kallio -romaaneistaan on myös tehty televisiosarja ja romaaneita on käännetty usealle eri kielelle. Lehtolainen julkaisi ensimmäisen kirjansa jo 12-vuotiaana ja rikoskirjailijattaren uransa hän aloitti 29-vuotiaana vuonna 1993 ensimmäisellä Maria Kallio -romaanillaan. Maria Kalliosta löytyy monia samoja piirteitä kuin Lehtolaisesta itsestään, hän on muun muassa myöntänyt julkisesti omaavansa saman musiikkimaun kuin Maria, mutta ei Maria Kallio -dekkareita kuitenkaan voi sanoa autofiktiivisiksi teoksiksi.

Tutkimassani kirjasarjassa on päähenkilönä nuori nainen nimeltä Hilja Ilveskero. Hän on kokenut lapsuudessaan suuren tragedian; hänen isänsä tappoi hänen äitinsä, ja Hilja muutti elämään enonsa kanssa syrjäiseen saareen. Siellä Hilja eli onnellisia vuosia enonsa ja Frida nimisen ilveksen kanssa. Tästä johtuen Hiljalla on vielä aikuisenakin intohimoinen asenne ilveksiin ja hän on valmis menemään äärimmäisyyksiin asti suojellakseen ilvestä. Aikuistuttuaan Hilja lähti äitinsä perinnön turvin opiskelemaan New Yorkiin turvallisuusakatemiaan ja valmistui sieltä henkivartijaksi. Sarjan ensimmäinen teos, *Henkivartija*, alkaa tilanteesta, jossa Hilja on jo ehtinyt toimia henkivartijana jonkin aikaa. Hiljan entinen asiakas Anita Nuutinen murhataan Venäjällä Hiljan juuri irtisanouduttua tämän palveluksesta. Hilja on tapahtuman aikaan huumattu baarissa eikä muista tapahtumista mitään, jälkepäin hän on jatkuvasti huolissaan siitä, että onko hän ollut jollain tavalla sekaantunut murhaan. Hiljan mennyttä elämää esitellään kaikissa kolmessa osassa takaumina. Tarinan edetessä Hilja myös rakastuu Davidiin, jonka suhteen hän joutuu elämään epävarmuudessa aina kolmannen osan loppupuolelle saakka. David on venäläisten rikollisten palveluksessa kunnes lavastaa kuolemansa räjähdysen yhteydessä, jossa useat rikolliset kuolevat. Hilja ei tiedä kuuluko David hyvien vai pahojen puolelle ja sen selviämistä lukijakin saa odottaa aina viimeiseen osaan saakka.

2. Tutkimuskysymykset ja teoreettinen tausta

Tutkin Hilja Ilveskeron henkilöahmoa ja sen kehittymistä. Tutkimukseni aineistona olevat kolme kirjaa täyttävät selvästi dekkarin lajitunnusmerkit, joten vertaan myös henkilöahmoa dekkarin tyypillisiin henkilöahmoihin ja tutkin sen sijoittumista suhteessa niihin ja suhteessa dekkarin lajiin ja sen alalajeihin. Käytän lähteinäni Voitto Ruohosen ja Juha-Pekka Koskisen dekkareista tekemiä tutkimuksia ja teoksia ja vertailen Hiljan hahmoa heidän esittelemiinsä määritelmiin. Pohdin tutkimuksessani myös, että miten Hiljan lapsuuden tapahtumat vaikuttavat hänen luonteeseensa ja myöhempään elämään luonnehtimalla hänen henkilöahmoaan.

Tutkimuksessani käytän, edellä mainittujen lisäksi, henkilöahmoa tutkiessani seuraavia rimmon-Kenanin esittelemiä tyypillisiä henkilöahmoteorioita ja käsitteitä: 1.) Tutkin henkilöahmon syvyyttä ja pinnallisuutta käyttämällä Fosterin teoriaa litteistä ja täyteläisistä henkilöahmoista. 2.) Käytän Ewenin kolmen eri jatkumon teoriaa tutkimalla kompleksisuutta, kehittyvyyttä ja sisäisen elämän kuvausta. Erityisesti kehittyvyys kiinnostaa ja aionkin perehtyä siihen voiko Hilja Ilveskeroa sijoittaa kehittyvyyden akselille ja jos voi, niin mihin siinä. 3.) Pohdin myös

henkilöhahmon toiminnalle alisteisuutta, sitä onko toiminta olemassa henkilöhahmoa varten vai toisinpäin ja onko kyseinen henkilöhahmon ja toiminnan suhde yhteydessä kertomustyyppeihin. Erityisesti miten asia on dekkarin suhteen.

Leena Lehtolaisen aiemmasta tuotannosta on tehty jonkin verran tutkimuksia, mutta uusimmista Hilja Ilveskerosta kertovista kirjoista ei vielä ole tehty ainakaan julkaistua tutkimusta. Aiemmista tutkimuksista esimerkkinä mainittakoon Reetta Kangastien Pro Gradu -tutkielma Lehtolaisen edellisen kirjasarjan henkilöhahmosta Maria Kalliosta: ”Feministi Maria Kallio? - Diskurssianalyysi feministisen henkilöhahmon rakentamisesta Leena Lehtolaisen dekkarissa *Kuolemanspiraali* ja sen saksannoksessa.” (Kangastie 2009).

Tutkimuksen aihekin kertoo, että Lehtolaisen naishahmot ovat usein hyvin itsenäisiä ja heidät on monesti tulkittu myös feministisiksi. Itse en aio sen enempää tutkimuksessani selvittää varsinaisesti feminististä näkökulmaa, mutta kyllähän Hiljakin on varsin voimakas ja itsenäinen hahmo ja varmasti hänestä voisi tehdä hyvän feministisenkin tutkimuksen.

3. Hilja Ilveskeron henkilöhahmo

3.1 Hiljan henkilöhahmon luonnehdinta

Henkilöhahmo voidaan kuvata luonteenpiirteiden verkostoksi, piirteet voivat ilmetä tekstissä sellaisenaan suorana määrittelynä tai ilmetä niin, että lukija joutuu itse poimimaan piirteet epäsuorana määrittelynä. Suoraa määrittelyä on esimerkiksi se, jos tekstissä on kaikkietävä kertoja, joka runsain adjektiivein kuvailee henkilöhahmoa. Epäsuoraa taas esimerkiksi se, että romaanissa on minäkertoja, joka vain vähitellen paljastaa itsestään toiminnan kautta erilaisia piirteitään. Nykyään kirjallisuudessa korostetaan lukijan aktiivista roolia, suositaan vihjauksia ja muita vähemmän suoria tapoja ilmaista henkilöhahmon piirteitä. Suora määrittely on näin ollen harvinaista nykykirjallisuudessa, pääpaino on enemmänkin epäsuorassa esittämisessä. (Rimmon-Kenan 1999, 77 – 79.)

Hilja Ilveskero on tyypillinen esimerkki epäsuorasta esittämisestä henkilöhahmon luonnehdinnassa, Hiljan piirteet tulevat vähitellen esiin tarinan edetessä. Henkilöhahmona Hilja ei juurikaan itse mainitse omia luonteenpiirteitään nimeltä, vaan se jää lukijan havainnoitavaksi hänen käytöksestään ja toiminnastaan. Esimerkiksi Hiljan varovaisuutta ja epäluuloisuutta kuvaa hyvin seuraava kohta:

”Ennen kuin menin nukkumaan, tarkistin rutiininomaisesti mitä kadulla näkyi”. Lausahduksessa esiintyvä sana rutiininomaisuus, kertoo, että Hiljalla on yleensäkin nukkumaan mennessään tapana tarkistaa, mitä kadulla näkyy.

Tarina alkaa Hiljan aikuisiästä, mutta takaumina tekstistä käy ilmi tarinan edetessä aika paljonkin hänen lapsuudestaan ja hänen elämäänsä vaikuttavista tapahtumista. Hilja Ilveskero oli neljävuotias, kun hänen perhettään kohtasi suuri tragedia, Hiljan oma isä tappoi mustasukkaisuuskohtauksen vallassa Hiljan äidin. Hilja isä joutui vankilaan ja Hilja joutui tai pääsi asumaan Jari-enonsa luo. Eno oli tuolloin nuori mies, eikä Hiljaa olisi mielellään annettu asumaan hänen luokseen. Hilja ja eno kuitenkin pärjäsivät hyvin muutamista kummelluksista huolimatta.

Puhe, ulkonäkö ja ympäristö ovat yleisiä epäsuoria määritteitä tarinan henkilöihahmoille (Rimmon-Kenan 1999, 82 - 86). Hiljan kohdalla mielestäni ainakin lapsuuskodin ympäristö toimii metonymiana hänen tietyille luonteenpiirteilleen. Hilja ja hänen enonsa asuivat Savossa Hevonpersiinsaareissa luonnon keskellä, yksinäisyydessä ja rauhassa. Myös aikuisiällä Hilja vetäytyi omaan rauhaansa joko Hevonpersiinsaareen tai vuokraamalleen mökille Kopparnäsiin. Nämä ympäristöt heijastavat Hiljan luonteessa esiintyvää itsenäisyyden kaipuuta ja tiettyä pelkoa ihmisjoukkoja kohtaan. Hiljan puhetyylistä ei tekstistä juuri löydy mainintoja, paitsi silloin kun Hilja pukeutuu alter egokseen Reiskaksi (Reiskasta lisää luvussa 3.5). Ulkonäöltään Hilja on siilitukkainen normaalikokoinen nainen, joka pukeutuu farkkuihin ja maastokenkiin, tämä liittyy myös Hiljan henkilöihahmon haluun olla yksin ja riippumaton, näyttää ulospäin jopa hieman pelottavalta. Henkilöihahmo myös hieman uhittelee ja tuo esiin kovaa puoltaan heti ensimmäisen kirjan alkupuolella: ”*Olin satakahdeksankymmentä senttiä pitkä, painoin seitsemänkymmentä kiloa ja hiukseni olivat lyhyet kuin pojalla. Ylläni oli kätevät vartijanvaatteet: farkut, lyhyt nahkatakki ja hotellista lähtiessä jalkaan vaihtamani pilottisaappaat, joiden kärjet oli vahvistettu metallilla. Nyt tuntui hyvältä ajatella, että voisin yhdellä potkulla saada aikuisen miehen menettämään tajuntansa.*” (Lehtolainen 2009, 11.)

Tarinassa Hilja kehittyy vähitellen, hänen tunteensa omaa isäänsä kohtaan ovat koko ajan pinnan alla tarinan edetessä, isä ilmaantuu Hiljan mieleen usein, vaikka Hilja sanojensa mukaan haluaisikin unohtaa koko miehen. Osassa *Paholaisen pennut* selviää, että Hiljan isä Keijo Suurluoto oli ollut lomilla vankilasta juuri samaan aikaan kun Jari-eno oli mystisesti hukkunut kalareissullaan. Samalla lomallaan Suurluoto oli ehtinyt raiskata kuopiolaisen tytön, tämä tuli raskaaksi ja Hilja tutustuu häneen myöhemmin. Tarinan edetessä Hilja joutuu kohtamaan isänsä ajatusten tasolla ja luopumaan

ajatuksesta, ettei haluaisi koskaan enää olla missään tekemisissä minkään kanssa, joka liittyy hänen isäänsä. Hiljasta ja hänen uudesta sisarpuolestaan tulee hyvät ystävät ja lopulta Hilja myös ottaa yhteyttä isänsä veljeen. Nämä tapahtumat tuovat Hiljan henkilöhahmosta esiin läheisistään välittävän ja kiintymyssuhteisiin kykenevän puolen.

Isätrauman suhteen Hilja kehittyy selvästi koko ajan ja pystyy käsittelemään asiaa mielessään, hän myös oivaltaa, ettei hän ole vastuussa isänsä teoista. *Henkivartija* -romaanin alkupuolella Hilja pelkäsi, että jospa hänen isänsä luonto on tullut esiin ja hän itse onkin tappanut Anita Nuutisen, pelko isän tekojen toistamisesta eli vahvana. *Paholaisen pentujen* loppupuolella Hilja kokee vapauttavan ymmärryksen siitä, että hänen isänsä on mielenterveysongelmainen ihminen ja hän Hilja on aivan erilainen yksilö, eikä hänen ole pakko toistaa isänsä pahoja tekoja. Hilja joutuu kohtaamaan isänsä Hevonpersiinsaassa ollessaan mökkeilemässä sisarensa Vanamon kanssa: ”Mutta jos surmaisit hänet, tulisin hänen kaltaisekseen. Se veri, joka kulki minun suonissani ei ollut tappajan verta. Ei sen, että olin tappajan tytär, tarvinnut tehdä minusta paholaista.”

Lapsuudesta juontuu myös Hiljan kiintymys ilveksiin, Hiljalla ja Jari-enolla oli lemmikkinä ilveksen pentu, jonka äidin salametsästäjät olivat tappaneet. Pennun nimeksi tuli Frida Abban yhden jäsenen mukaan. Hilja ei pysty unohtamaan Fridaa vielä aikuisenakaan ja hänen kiintymyksensä ja kunnioituksensa ilveksiä kohtaan on suunnaton. Hän samastuu ilveksiin ja välillä tarinassa kuvataankin Hiljaa muuttumassa ilvekseksi: ”*Kun rentouduin kunnolla, menin ilvekseksi. Turkki alkoi kasvaa ihostani, korvat nousivat pään päälle, tuuli viimoi niiden tupsuista. Häntäni heilui puolelta toiselle, se oli lyhyt mutta auttoi silti tasapainoiltaessa. Tunsin lumen tassujani vasten, liukkaassa paikassa turvauduin kynsiini. Näin jäniksen ja lähdin sen perään. Olin takaa-ajaja enkä saalis.*” (Lehtolainen 2009, 55.)

Trilogiassa myös pilkahtelee ilvesteema muutenkin: ”*Iltapäivälehtien lööpit kertoivat, että Viron presidentti Ilves oli erittäin huolissaan suuren naapurinsa toimista Georgiassa*” (Lehtolainen 2009, 113). Hilja myös sattumalta löytää kaupasta kausituotteena myytävän ruisleivän, jonka pintaan on kuvioitu ilves.

Ilves esiintyy tarinassa kuvaamassa Hiljan luonnetta; itsenäinen, toisista riippumaton selviytyjä ja kovaksikeitetty henkivartija. Vaarallisissa tilanteissa Hilja herkistää aistinsa kuten ilves ja muuttuu melkein näkymättömäksi. Realistiselle nykypäivän lukijalle teosten ilveskuvaukset saattavat olla hieman liian yliluonnollisia, eihän niissä selvästi kerronnalla osoiteta, että kyseessä olisi metafora. Ilveksen voimakas esiintyminen osana Hiljan luonnetta hieman rikkoo dekkarin lajikuvausta

sekoittamalla siihen aavistuksen verran fantasian elementtejä.

Hiljan sukunimenvalinta liittyy tietysti myös ilveksiin. Alun perin hänen perheensä sukunimi oli Suurluoto, mutta tragedian tapahduttua ja Hiljan asuttua jonkin aikaa enonsa luona, he eivät kumpikaan halunneet olla tunnistettavissa Keijo Suurluodon sukulaisiksi, joten he valitsivat uuden sukunimen, jonka myös Jari-eno otti itselleen. Ilves, koska molemmat olivat kiintyneitä Fridaan ja kero, joka tarkoittaa tunturin lakea, varmaankin siksi, että se sopi sukunimen loppuosaksi ja Ilveskero-sukunimiä oli ennestään olemassa Suomessa.

Henkilöhahmon luonnehdinnan tukena voidaan Rimmon-Kenanin mukaan pitää tutkimuksen rinnalla analogioita, joista analogiset nimet on yksi kohta. Nimen analogia tarkoittaa sitä, että se voi rinnastua henkilökuvan piirteisiin joko virtuaalisesti, akustisesti, artikulaatioltaan sekä morfologisesti. Virtuaalisuus tarkoittaa sitä, että nimen sisältämien kirjainten muoto viittaa henkilön ruumiinrakenteeseen, esimerkiksi kirjain I viittaa pitkään ja laihaan ihmiseen, O taas pyöreään. Tämän mukaan Hilja Ilveskero olisi hoikka nainen ja pitkäkin Siinä tulkinta osuu oikeaan, Hilja on kuvauksen mukaan naiseksi pitkä ja myös hoikka. Akustisuudesta puhutaan silloin, jos nimessä on esimerkiksi paljon K, L ja O kirjaimia ja nämä viittaavat henkilöhahmon kävelykeppiin, joka kolisee hänen kävellessään. Hilja ilveskerosta en saa määriteltyä mitään nimen analogiaa akustisuuden osalta. Artikulaation kautta analoginen nimi tarkoittaa sitä, että se millä tavalla joutuu lausumaan henkilöhahmon nimen, ilmaisee henkilön luonteenpiirrettä. Rimmon-Kenan käyttää tästä esimerkkinä Gradgrind nimeä, jonka lausumiseen jo joutuu käyttämään voimaa ja paljon lihaksia. Tällöin nimen omistava hahmo olisi myös voimakas luonne ja mahdollisesti myös fyysisesti voimakas. Viimeisenä kohtana analogisten nimien suhteen on morfologisuus eli se, että saadaanko nimestä muodostettua jotain tarkoittavia sanoja. Hiljan tapauksessa nimen analoginen morfologisuus on selvää, nimessä on näkyvissä ilves, joka kuvaa Hiljan luonteenpiirteitä kuten edellä olen todistanut. (Rimmon-Kenan 1999, 88 – 89.)

Kaikki kolme romaania myös alkavat jollain ilveksiin liittyvällä lauseella. Henkivartija alkaa: ”*Kroatiaksi ilves on ris, nynorskiksi gaupe, saksaksi der Luchs.*”, Oikeuden jalopeura: ”*Toscanassa ei ole ilveksiä*” ja Paholaisen pennut: ”*Baarin nimi oli Le Lynx*”. Kirjailija on alusta pitäen halunnut tuoda esiin ilvesteeman ja kissaeläinten tärkeyden sekä itselleen että henkilöhahmolleen Hiljalle.

Tarinassa on homodiegeettinen eli tarinaansa osallistuva minäkertoja, koko tarina esitetään Hiljan

näkökulmasta. Tapahtumakuvausta, johon Hilja ei kuulu, ei teoksissa esiinny, paitsi niissä kohdissa, missä Hilja kertoo itse tarinoita jostain muusta tarinan henkilöstä eli tarinassa esiintyy erilaisia kerronnan tasoja (Rimmon-Kenan 1999, 116). Hiljan henkilöhahmon minämuotoinen kertoja on mielestäni luotettava, koska Hiljan yksi luonteenpiirre on rehellisyys, rehellisyys henkilöhahmona sekä rehellisyys kertojana lukijaa kohtaan.

3. 2 Pinnallinen vai syvälinen – litteä vai pyöreä?

Henkilökuvaus kirjallisuudessa on hyvin keskeisessä osassa ja usein arvioinnin kohteena. Henkilöahmosta etsitään erilaisia piirteitä ja määritellään, onko se pinnallinen ja kaavamainen vai onko se syvälinen ja uskottava. Pinnallisuus on sitä, mikä näkyy tekstissä sanoina, suorina määritteinä. Syvälinisyys puolestaan löytyy lukijan mielestä omana päättelyprosessina lukukokemuksen edetessä. Henkilöahmon syvälinisyyteen tietysti vaikuttaa se, että kuinka paljon henkilöahmosta annetaan tietoa lukijalle, että tämä voi päätellä hahmosta jotain. (Käkelä-Puumala 2008, 245.) Omien lukukokemusteni valossa olen sitä mieltä, että mitä syvälinisemmin henkilöahmo tulee esiin tarinassa sitä voimakkaammin se vaikuttaa lukijaan.

Termit pinnallinen ja syvälinen kuuluvat enemmänkin kirja-arvosteluihin ja muihin epävirallisempiin julkaisuihin. Kirjallisuudentutkimuksessa niitä käytetään vähemmän, enemmän käytettyjä käsitteitä ovat Rimmon-Kenanin kirjassaan esittelemät Fosterin litteät ja täyteläiset henkilöahmot. Foster tarkoittaa tällä sitä, että tietyn tekstin henkilöahmoja harvoin koetaan yhtä rikkaiksi. Litteät henkilöahmot ovat tyyppisiä, jotka ovat yksiulotteisia eli rakentuvat pääosin yhden idean tai ominaisuuden varaan, niistä ei tekstissä kerrota paljon ja ne helposti voidaan luonnehtia yhdellä lauseella. Litteät henkilöahmot eivät myöskään kehity toiminnan edetessä litteät hahmot ovat siten pinnallisia hahmoja. Rimmon-Kenan kertoo Fosterin määritelleen, että nämä hahmot ovat niitä, jotka helposti jäävät lukijan mieleen. Täyteläisillä henkilöahmoilla, joita joskus myös kutsutaan pyöreiksi, on enemmän ominaisuuksia kuin litteillä ja he myös kehittyvät toiminnan edetessä toisin kuten litteät henkilöahmot. Täyteläiset henkilöahmot ovat syvälinisiä hahmoja. (Rimmon-Kenan 1999, 54.) Rimmon-Kenan (1999, 54) tosin hieman kritisoi Fosterin liian yksinkertaistavaa ja tiukkaa määrittelyä; Fosterin teoria ei ota huomioon kirjallisuudessa esiintyviä vivahteita ja aste-eroja ja monet litteät henkilöahmot voivat hänen mukaansa olla myös syvälinisiä.

Hiljalla on hahmona paljon ominaisuuksia, tämä tulee tulkintaani Hiljan hahmon pyöreyydestä. Hilja

on tilanteesta ja seurasta riippuen kova mimmi, herkkä nainen, uskollinen ystävä, kapinoiva tytär, analysoiva rikoksen ratkaisija, luotettava isosisko tai villi rakastajatar. Tarinassa Hilja yrittää taistella joitain ominaisuuksiaan vastaan, mutta ei mahda itselleen mitään. Esimerkiksi hänen suhteensa Davidiin on vaikea, hän moneen kertaan haluaisi unohtaa Davidin ja jatkaa elämäänsä siltä osin eteenpäin. Siitä huolimatta Davidin kohdatessaan Hilja ei pysty vastustamaan: ”*Sillä, että päädyin kerta toisensa jälkeen rakastelemaan Davidia, ei ollut mitään tekemistä järjen kanssa. Se oli puhtaasti luonnon valinta.*”

Hilja Ilveskero on selkeästi syvälinen ja vakavasti otettava henkilöahmo, Fosterin mukaan hänet voisi luokitella täyteläiseksi eli pyöreäksi henkilöahmoksi. Hiljan hahmo rakentuu useiden eri ominaisuuksien varaan ja hahmo kehittyy toiminnan edetessä. Hiljan henkilöahmon syvyys eli pyöreys pysyy tarinan edetessä ja lukijan mielessä tapahtuu syvenemistä koko ajan, lukemisen edetessä Hiljasta saatu tietomäärä kasvaa ja on koko ajan helpompi ja helpompi samastua hahmoon. Osa hiljan luonteenpiirteistä ja syvällisyydestä tulee esiin lukijan omina päätelminä Hiljan hahmon toiminnankuvauksesta, kuten kappaleessa, joka kertoo Hiljan käymisestä sisarpuolensa Vanamon koulun kevätjuhlassa. Siitä käy selvästi ilmi kuinka paljon Hilja välittää sisarestaan ja on ylpeä hänestä ja hänen stipendistään, vaikka sitä ei suoraan sanotakaan tekstissä: ”*Suvivirren viime säkeet kaikuivat koivuun koristellussa juhlasalissa. Vanamo istui vierelläni tärkeän näköisenä. Hän oli saanut kolmannen luokan parhaan oppilaan stipendin. Vaaleansininen mekko oli peräisin Helsingin matkalta, valkoisissa kangastossuissa oli samanvärisi kukkia.*” (Lehtolainen 2012, 367.) Kyseinen katkelma kuvaa Hiljan hahmon kehittymistä ja luonteenpiirteiden moninaisuutta.

3.3 Hiljan kompleksisuus, kehittyminen ja sisäisen elämän kuvaus

Hilja on henkilöahmo, joka on helppo sijoittaa Ewenin kolmen jatkumon teorian akseleille. Ensimmäisenä jatkumona kompleksisuus on selkeästi havaittavissa. Rimmon-Kenanin mukaan Ewenin jatkumon toisessa päässä ovat sellaiset henkilöahmot, jotka rakentuvat yhden piirteen tai yhden hallitsevan ja muutaman toissijaisen piirteen varaan. Näistä esimerkkinä Rimmon-Kenan mainitsee allegoriset henkilöahmot, karikatyyrit ja tyypit. Allegoriset henkilöahmot tunnistaa helposti siitä, että henkilöahmon erisnimi edustaa luonteenpiirrettä, joka on hallitsevin. Ewenin kompleksisuusjatkumon toisessa päässä on kompleksisia eli monisyisiä useita eri piirteitä omaavia hahmoja. (Rimmon-Kenan 1999, 55.)

Hiljan henkilöahmon etunimervalinta ei suoraan heti avaudu lukijalle luonteenpiirrettä kuvaavana.

Suomen kielen verbi hiljaa, on kovasti nimen kaltainen. Jossain määrin Hiljan henkilöahmoa voisi kuvailla hiljaisena tarkkailijana, mutta mitenkään erityisen hiljainen ei hahmo tarinassa ole. Nimenä Hilja on pehmeä ja tuo mieleen kiltin maalaistytön, jollainen Hilja ei suinkaan henkivartijan roolissaan ole. Lausuttaessa Hilja -nimen voi käsittää jopa lempeänä, rauhallisena.

Ensivaikutelmaltaan juuri päinvastaisina luonteenpiirteitä kuin Hiljan tarinassa esiintyvät luonteenpiirteet. Tarinaa eteenpäin lukiessa Hiljasta tulee esiin enemmän ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä, ja löytyy sieltä lopuksi lempeä ja rauhallinenkin puoli. Nimi saattaakin olla kirjailijan antama vihje siitä, että tarinan alussa esiintyvä kova amatsonimainen henkivartija on todellisuudessa muutakin. Hiljan rakkaus luontoon ja eläimiin liittyy maalistyttö mielikuvaan, ja toisinaan Hilja antaa itselleen luvan olla heikko ja hieman pelätäkin kovan kuorensa alla: ”*Jää lahdella oli muuttunut lyijynharmaaksi. Näin rannalla kauriin, joka tuntui mieltävän uskaltaisiko lähteä vielä yli, kääntyi sitten takaisin päin ja häipyi metsikköön. Olisin halunnut seurata sen esimerkkiä. Taiteilin aivan liian hauraalla jäällä itekin, ennemmin tai myöhemmin se murtuisi altani ja päätyisin uimaan särkien seurassa.*” (Lehtolainen 2012, 197.)

Nykykirjallisuudessa ei juuri näe henkilöahmoja, joiden nimi olisi suoraan jokin luonteenpiirre, kuten ylpeys tai synti eikä myöskään karikatyyrejä, joissa jokin henkilöahmon piirre olisi niin paljon muita liioitellumpi tai silmäänpistävä, että se täyttäisi karikatyyrin tunnusmerkit. Joten ei ole järkevää verrata Hiljaa kompleksisuusakselin tähän päähän. Toisaalta taas Rimmon-Kenan antaa esimerkkinä kaikista kompleksisimmista hahmoista Dostojevskin Raskolnikovia ja Jamesin Isabel Archeria (Rimmon-Kenan 1999, 55). Sen enempiä näihin henkilöahmoihin tässä puuttumatta, en usko Hiljan olevan kummankaan veroinen henkilöahmona. Mielestäni Hiljan ajatukset ja henkinen elämä eivät tule niin paljon esille näissä teoksissa kuin esim. Raskolnikovin *Rikos ja rangaistus* -romaanissa, ne eivät ole tarinan itsetarkoitus. Kuitenkin Hilja on selvästi kompleksinen henkilöahmo, hänessä on monia piirteitä ja ominaisuuksia, niin henkisellä kuin fyysiselläkin puolella. Eivätkä hänen ominaisuutensa ole itsestään selviä, Hilja on toisaalta kova henkivartija, joka pystyy toimimaan tiukassakin tilanteessa ja toisaalta herkkä nainen, joka kaipaa rakastettuaan ja pohtii ja analysoi itseään syvällisesti ja olisi valmis antamaan kaikkensa ystäviensä puolesta.

Toisena jatkumona Rimmon-Kenan esittelee Ewenin kehittyvyyden akselin. Sen toisessa päässä ovat hahmot, jotka eivät kehity lainkaan ja toisessa päässä hahmot, jotka kehittyvät paljon. Hahmon kehitys voi tulla esiin tarinassa vähitellen siten että lukija pysyy koko ajan mukana kehityksessä tai hahmo voi yhtäkkiä tarinan hypätessä ajallisesti eteenpäin ollakin aivan erilainen. Näin lukija joutuu itse päättämään hahmon kehittymisen toisenlaiseksi. (Rimmon-Kenan 1999, 55 – 56.)

Kuten jo aiemmin henkilöhahmon litteyttä ja pyöreyttä pohtiessani mainitsin, Hilja on kehittyvä henkilöahmo. Hilja kehittyy vähitellen tarinan edetessä, ei yhtäkkisesti vaikka eri teosten välissä on kulunut jonkin verran aikaa, *Henkivartija* loppuu Hiljan ja Davidin tapaamiseen ja *Oikeuden jalopeura* alkaa Hiljan ja Davidin seuraavalla tapaamisella: ”En ollut nähnyt Davidia lähes puoleen vuoteen.” (Lehtolainen 2011, 5). Vähitellen kehitymisestä esimerkkinä Hiljan syyllisyys ensimmäisen teoksen alussa tapahtuneesta työnantajansa Anita Nuutisen murhasta lievittyy jo ennen teoksen loppua, mutta silti se aina välillä pilkahtelee esiin vielä sarjan toisessa teoksessa *Oikeuden jalopeura*. Kolmannessa teoksessa *Paholaisen pennut*, kyseinen tapahtuma tulee edelleen esiin, mutta vähenevässä määrin. *Paholaisen pennuissa* Hilja kulkeutuu New Yorkiin ja menee tapaamaan entistä opettajaansa, entisen opiskelupaikkansa turvallisuusakatemia johtajaa Mike Virtuetta, joka on Hiljalle ollut eräänlainen mentori vuosien ajan, ainakin Hiljan omassa mielessä. Hilja on kaikkien kolmen teoksen ajan miettinyt, että miten Mike suhtautuisi siihen, että Hilja on antanut asiakkaansa kuolla. Tavattuun Mikeen Hilja joutuu pettymään tämän suhtautumisesta itseensä ja epäonnistumisensa työnantajansa suojelemiseksi, näin Hilja joutuu kohtaamaan itsensä ja pelkonsa ja saa jossain määrin käsiteltyä asian.

Vaikka Hilja on kehittyvä hahmo, eivät teokset kuitenkaan täytä täysin kehitysromaanin tunnusmerkkejä. Saija Isomaa kertoo teoksessaan varsinaisen kehitysromaanin olevan myös kompositiotyypiltään kehitysromaanin eli se keskittyy henkilöahmon kehityksen kuvaukseen ja jäsentyy sen mukaisesti (2009, 22). Hiljan tyyliä kehittyvän hahmon läsnäolo tarinassa ei tarkoita, että kyseessä olisi varsinaisen kehitysromaanin, mutta toki romaania voi silti lukea kehityskuvauksen kannalta. *Paholaisen pennut* -teoksen viimeisessä kappaleessa Hilja itsekin tajuaa oman kehityksensä: ”*Tupsukorvan kadottua näkyvistä palasin kohti mökiltä loistavia tulia. Ilvekset kulkivat yksin, olin mielessäni vedonnut ilveksiin kun en halunnut päästä ketään lähelleni: olin yksi niistä eikä minua siksi voinut kesyttää. Ehkä olin rakastunut Davidiin juuri siksi, että suhde oli mahdoton ja metsästäjän luoti jo lähdössä kohti saalistaan. Ilveksen ei tarvinnut miettiä ihmismaailman tapoja, se paritteli sen kanssa, jonka kiima sen tielle saattoi. Minä en halunnut kulkea loputtomiin yksin. Astuin mökkipihan valopiiriin ja liityin osaksi laumaani.*” (Lehtolainen 2012, 415.)

Kolmantena jatkumona Ewenillä on sisäisen elämän kuvaus. Joidenkin henkilöahmojen ajatuksia ja tietoisuutta on kuvattu sisältä käsin, hahmon itsensä ajattelemana. Toisten hahmojen kohdalla taas heitä kuvataan vain ulkoa käsin, jolloin tietoisuus jää helposti läpinäkymättömäksi. (Rimmon-

Kenan 1999, 56.) Hiljan kohdalla sisäistä elämää kuvataan Hiljan omina ajatuksina, hänen tunteensa ja tietoisuutensa tulee hyvin esiin. Tämän huomaa jo siitä, että Ilveskero -romaaneissa on minäkertoja.

Kolmen jatkumon akselilla Hilja siis sijoittuu lähelle toista laitaa, Hilja on kehittyvä, tietoisuutensa paljastava melko kompleksinen hahmo. Hilja ei mielestäni kuitenkaan ole ristiriitaisuuteen saakka vaikeasti määriteltävä hahmo, joka olisi Käkälä-Puumalan mukaan tunnusmerkkinä äärilaidan henkilöahmosta (Käkälä-Puumala 2008, 247).

3.4 Toiminnalle alisteisuus

Aikanaan Aristoteles oli sitä mieltä, että henkilöahmot ovat tarpeen vain toiminnan suorittajina. Hänen jälkeensä monet muutkin kirjallisuudentutkijat ovat asettuneet samalle kannalle, erityisesti formalistien ja strukturalistien keskuudessa. Esimerkiksi venäläinen satujen tutkija Propp on alistanut henkilöahmot toimintafääreille, joiden puitteissa heidät voidaan luokitella seitsemän yleisen roolin toteuttajiksi: konna, lahjoittaja, auttaja, etsitty ja hänen isänsä, lähettäjä, sankari ja väärä sankari. Tietyt henkilöahmot voivat olla useassakin roolissa. (Rimmon-Kenan 1999, 49.)

Rimmon-Kenanin mielestä ei välttämättä ole syytä alistaa henkilöä toiminnalle eikä päinvastoin. Hänen mukaansa henkilöahmon ja toiminnan alisteisuudet ovat yhteydessä kertomustyyppeihin, joissain kertomuksissa henkilöahmo on keskeinen ja joissain taas toiminta. Myöskin saman kertomuksen sisällä voidaan henkilöahmo nähdä olemassa vain toimintaa varten jossain kohdassa ja jossain toisessa kohdassa taas henkilöahmo on tärkeässä roolissa ja toiminta tapahtuu häntä varten. Rimmon-Kenan on sitä mieltä, että tulkinnasta ja tutkimuskohteesta riippuen, näkökanta voi olla kumpi tahansa. Henkilöahmo voidaan alistaa toiminnalle kun tutkitaan toimintaa ja kun tutkitaan henkilöahmoa, voidaan toiminta alistaa henkilöahmolle. (Rimmon-Kenan 1999, 48 – 49.)

Koska itse tutkin henkilöahmoa, on näkökantani tässä tutkimuksessa se, että henkilöahmo on tarinan keskiössä, ja toiminta on alisteista ja olemassa henkilöahmoa varten. Vaikka toimintaa Hilja Ilveskero -romaaneissa on runsaasti ja se nousee vahvasti esiin. Kysymys on rikoskirjallisuudesta ja dekkarista ja sen lajin puitteissa on 2000-luvulla kotimaisessa kirjallisuudessa alkanut esiintyä vahvaa toiminnallisuutta (Ruohonen 2008, 74). Toisaalta toiminnan näkökulmasta Hiljan kohdalla on myös mielenkiintoista miettiä Proppin teoriaa

seitsemästä roolista, Hilja täyttää niistä useita tilanteesta ja kertomuksen kohdasta riippuen. Esimerkiksi konnan rooli, Hilja voi olla konna siinä mielessä, että osa poliiseista kuvittelee tarinan alkupuolella Hiljan olevan sekaantunut vartioitavansa Anita Nuutisen murhaan. Ainakin ylikonstaapeli Laitio on varma Hiljan osallisuudesta murhaan heidän tavatessaan ensimmäisen kerran: ”*Et kai sinä niin idiootti olisi ollut, että olisit tappanut hänet omin käsin, mutta osuuttasi hänen kuolemaansa et voi kiistää!*” (Lehtolainen 2009, 63). Kompleksisena hahmona Hilja sopii myös auttajan, etsityn ja sankarin rooliin. Auttajana hän auttaa ystäväänsä Monikaa ravintolan perustamisessa, etsitty hän on paetessaan ylikonstaapeli Laitiota mökilleen ja myös venäläiset etsivät Hiljaa saadakseen tältä mahdollisia tietoja Anita Nuutisesta. Sankarina Hilja esiintyy teoksissa useita kertoja saadessaan selvitettyä rikoksia tai niiden osia ja erityisen sankarin rooliin hän nousee pelastaessaan miesystävänsä Davidin *Paholaisen pennut* -teoksessa.

Hilja vaikuttaa olevan tietyissä tarinan kohdissa toiminnalle alisteinen, mutta enimmäkseen hän on itse keskiössä ja toiminta tapahtuu hänen henkilöahmoaan varten.

3.5 Hilja rikoskirjallisuuden henkilöahmojen kentässä

Ensimmäiset rikoskirjallisuuden henkilöahmot ovat olleet Sherlock Holmes -tyyppisiä palapelidekkarien pohtimalla rikoksen ratkaisevia herrasmiehiä. Holmes -tyyppinen hahmo on nykylukijalle vieras, lukijan on vaikea löytää itsestään tai tuttavapiiristään vastaavia piirteitä. (Koskinen 2009, 82.) Nykyään länsimaisessa kirjallisuudessa henkilöahmot ovat usein lukijoidensa aikalaisia ja kaltaisia, poikkeuksina fantasiakirjallisuus ja historiallinen kirjallisuus. Erityisesti moderneissa dekkareissa yhteiskunnalliset asiat ovat tulleet voimakkaasti esiin ja henkilöahmot saattavat pohtia niitä tai toimia yhteiskunnallisesti aktiivisesti. Rikoskirjallisuus heijastelee yhteiskunnan tilaa herkästi, niin hyvässä kuin pahassa. (Ruohonen 2009, 11.)

Hilja Ilveskeron tarinaa seuratessa tulee teoksissa hyvin esiin sen hetkinen ajankuva, niissä kuvataan ympäristöä ja elintapoja. Lukija saattaa samastua Hiljan elämään, vaikka Hilja on trilogiassa vielä melko irrallinen ja juureton hahmo. Mutta toimiiko Hilja kovinkaan yhteiskunnallisesti aktiivisesti? Hänen hahmonsä lähinnä keskittyy omaan selviämiseensä ja omien ongelmien ratkaisuun, sen sijaan Hiljalla on ystäviä, jotka tekevät joitain eettisiä valintoja: ”*Monika oli päättänyt, ettei tekisi maailmaan lisää lapsia niin kauan kuin kaikille ei riittäisi ruokaa*” (Lehtolainen 2009, 105). Tältä osin Hilja Ilveskero -romaanit täyttävät modernin dekkarin tunnuspiirteet. Hiljakin elää osana modernia yhteiskuntaa ja osoittaa useissa kohti tietoisuutensa

yhteiskunnasta ja senhetkisestä historiantiedosta: ”Amerikkalaisille opiskelutovereilleni oli puolestaan ollut selittelemistä siinä, että Suomi oli ollut toisessa maailmansodassa liittoutunut Saksan kanssa” (Lehtolainen 2009, 83). Joten kyllä Hiljakin voidaan myös luokitella yhteiskunnalliseksi henkilöhahmoksi. Leena Lehtolainen itse sanoo J.-P. Koskisen haastattelussa, että ei katso erityisesti kirjoittavansa romaaniensa sisään yhteiskunnallista sanomaa, hänen mielestään yhteiskunnallisuus muodostuu pienistä painotuksista, joita kirjailija tekee aihevalinnoissaan (Koskinen 2009, 72).

Suomalaisessa rikoskirjallisuudessa 2000-luvulla on trendinä ollut selvä globaalistuminen, tästä esimerkkinä Ilkka Remeksen tuotanto (Ruohonen 2008, 74). Tutkimissani Lehtolaisen teoksissa on myös mukana selvää globaalistumista; osa rikoksista, niiden tekijöistä ja motiiveista ovat globaaleja. Kaikissa kolmessa teoksessa esiintyvät rikokset liittyvät kaikki jollain tavalla venäläiseen hämäärään liikemieheen Paskevitsiin, suomalaiseen liikemieheen Usko Syrjäseen ja heidän palkollisiinsa. Hilja itse matkustelee Euroopassa selvitellessään tapahtumia ja miesystävänsä Davidin häviämistä ja pääsee jopa New Yorkiin uusimman vartioitavansa kanssa *Paholaisen pennuissa*. Moderniin rikoskirjallisuuteen kuuluu myös rikostutkijan minuuden jäsentyminen elämänkaariajattelun kautta toisin kuten perinteisessä arvoitusdekkarissa (Ruohonen 2005, 99). Näin käy Hiljallekin, Hiljan elämänkaareen mahtuu paljon tapahtumia yksityiselämässä. Voidaan siis sanoa kyseessä olevan nykyaikainen globaali rikosromaanisarja.

Eri tutkijat ovat määritelleen rikosromaanien lajeja ja alalajeja hieman eri tavoin, mutta määritelmille yhteistä on se, että rikosromaanin on joko salapoliisiromaanin tai poliisiromaanin, jonka keskeisen juonen muodostaa rikos ja sen selvittäminen (Koskinen 2009, 9). Näiden lisäksi jotkut nostavat esimerkiksi kovaksikeitetyn dekkarin omaksi lajikseen poliisiromaanin ja salapoliisiromaanin rinnalle ja jotkut taas katsovat sen olevan salapoliisiromaanin alalaji (Ruohonen 2005, 88 – 89). Hilja Ilveskero -romaanit eivät ole poliisiromaanin lajeja, koska rikoksia ei ole päähenkilönä selvittelemässä poliisi. Ja vaikka konstaapeli Laitio auttaa Hiljaa selvittämään rikosta, tapahtuu se epävirallisesti sivuhenkilönä. Salapoliisiromaanin eli dekkarin on rikosromaanin, jossa rikoksia selvittää ensisijaisesti salapoliisi eli yksityisetsivä (Koskinen 2009, 10). Hilja ei ole yksityisetsivä vaan henkivartija, mutta hän toimii tarinassa aika lailla yksityisetsivän tavoin. Hänellä on jopa valehahmo Reiska, joka aika ajoin ilmaantuu esiin silloin kun Hilja olisi liian tunnettu tietyissä tilanteissa. Hilja kertoo Reiskasta *Henkivartija* -teoksessa: ”Reiskalla oli hieman omaa vaaleaa siilitukkaani pidempi hiirenvärinen tukka ja takaraivolla oli alkava kalju. Tuuhensin hieman kulmakarvojani ja taputtelin poskiin ihoa paksuntavaa ja ihohuokosia laajentavaa ainetta.

Reiskan vaatteet eivät poikenneet kovin paljoa omistani, sillä maastokengät ja farkut olivat sukupuolettomat”. (Lehtolainen 2009, 73.) Hilja myös soluttautuu Usko Syrjäsen palvelukseen saadakseen selvyyttä koko rikosvyyhdin selvittämiseen, hän ryhtyy Syrjäsen vaimon Julian henkivartijaksi, Julian isä on venäläinen konna Paskevits. Näin Hilja Ilveskero -romaanit sopivat hyvin dekkarin lajiin virallistenkin määritelmien mukaan.

Dekkarin alalajeiksi voidaan luokitella kovaksikeitetyt dekkarit ja pehmodekkarit (Koskinen 2009, 10). Kun lukee Hilja Ilveskero -romaanit, on lukijalle selvää, ettei niitä voi kutsua pehmodekkareiksi eikä Hiljaa henkilöihahmona voi kutsua pehmeäksi. Ennemmin määrittelin Hiljan kovaksikeitetyksi rikosten selvittelijäksi, sillä Hiljassa on useitakin piirteitä, jotka määritelmään sopisivat. Alun perin kovaksikeitetyjen dekkareiden rikosten ratkaisijat ovat olleet miehiä ja kovaksikeitetyn salapoliisin tunnuspiirteinä on pidetty väkivallan käyttöä, alkoholin käyttöä ja seksuaalista vapautta. (Pettersson 2006, 163.) Tasa-arvoistuva yhteiskuntamme on tuonut tähänkin muutosta tarjoten hyvän esimerkin kirjallisuuden lajien muutoksesta. Kirjallisuudessa esiintyy nykyään jo naispuoleisiakin kovaksikeitetyjä sankareita, kuten Paretskyn V.I. Warshawski ja Graftonin Kinsey Millhone. Jos vertaan Hiljaa esimerkiksi Sara Paretskyn romaaneissa esiintyvään etsivä V.I. Warshawskiin, on Hiljassa mielestäni paljon samaa, mutta joiltain osin hän on pehmeämpi hahmo. Sen tosin selittää se, että Warshawski on niin kovaksikeitetty hahmo, että ilmestymisaikanaan 80-luvulla meni pari vuotta ennen kuin ensimmäinen sarjan osa suostuttiin julkaisemaan, sen pelättiin olevan liikaa lukijoille (Koskinen 2009, 35). Hiljalla on ase ja hän ei kaihda väkivallan käyttöä tarpeen niin vaatiessa, hänellä on myös useampia kuin yksi seksikumppani tarinan aikana ja kyllä alkoholikin hänelle maistuu. Leena Lehtolaisen kotisivulla kirjailija esittelyn johdantotekstinä on lause: ”*Hard-boiled Realism from a Female Prepective.*” Tämä viittaa siihen, että kirjailija itse mieltää kirjoittavansa kovaksikeitettyyn dekkarigenreen kuuluvia teoksia.

Kovaksikeitetyn dekkarin kerronta on tyypillisesti minämuodossa, perinteisesti se on sisältänyt paljon lakonista, salaivallista ja karkeuksia sisältävää dialogia, kuten seuraavassa puhelinkeskustelussa Hiljan ja konstaapeli Laition välillä.

L: Niin? Hän ei erityisesti tuntunut ilahtuvan soitostani.

H: Kiitos.

L: Mistä hyvästä?

H: Niistä papereista.

L: Älä puhu paskaa tyttö hyvä. Ymmärsit minut ihan väärin. Ja Rytkönen odotahan....”

(Lehtolainen 2011, 150)

Hilja Ilveskeron kohdalla minämuotoisen kerronnan vaatimus täyttyy ja ivallista ja karkeuksiakin sisältävää dialogia löytyy jonkin verran. Tosin karkeat sanat eivät ole kovinkaan karkeita, esimerkissäni Laitio käyttää sanontaa puhua paskaa. Juuri sen karkeampaa kielenkäyttöä ei tässä dekkarisarjassa esiinny. Mahtaako olla vain suomenkielisen rikoskirjallisuuden ominaisuus, että kielenkäyttö on huomattavasti siistimpää kuin esimerkiksi elokuvissa, vai onko kyseessä yleismaailmallisempi ilmiö? Tokihan on selvää, että lukukokemus olisi melko epämiellyttävä, jos kielenkäyttö vastaisi esimerkiksi rikollispiireissä todellisessa elämässä käytettyä kieltä. Silloin teksti todennäköisesti vilisisi kiro sanoja ja alatyylisiä ilmauksia.

Hiljan ulkoinen olemus myös mielestäni soveltuu kovaksikeitetyn dekkarin henkilöhahmon ulkonäköksi mainiosti, Hilja käyttää yleensä farkkuja ja maastokenkiä ja hänellä on lyhyt vaalea siilitukka, kova ja etäinen nainen ulkonäön puolesta. Koskinen sanoo kovaksikeitetyn dekkarin maailmankuvan olevan kylmän realistinen ja niiden tapahtumamiljöönä usein rähjäinen kaupunki (2009, 10). Hilja Ilveskero -romaanien maailman kuva ei ole koko ajan kylmän realistinen, ehkä joissain kohdissa näin on, mutta pääsääntöisesti ei. Tapahtumamiljöönä ei myöskään kovin usein ole rähjäinen kaupunki, kaupunki kyllä useinkin, mutta rähjäinen hyvin harvoin. Enemmän teoksissa kuvataan luontoa ja tapahtumia luonnon keskellä tai kesämökeillä, mutta silti varsinaista luontokuvaukseksi katsottavaa kuvausta tarinassa ei esiinny.

4. Päätäntö

Tutkimukseni vahvasti ennakko-odotukseni Hilja Ilveskeron henkilöhahmosta ja romaanisarjan sijoittumisesta kirjallisuuden lajiketälle. Olin jo oman lajitajuni kautta selvillä, että kyseessä on dekkari, ja jo ennen tutkimustani olin taipuvainen sijoittamaan Ilveskero -romaanit kovaksikeitettyjen dekkarien lajiin.

Kovaksikeitetty dekkari ja moderni rikosromaani ovat lähentymässä toisiaan, nykypäivän kovaksikeitetty dekkarit eroavat selvästi muutaman vuosikymmenen takaisista kovaksikeitettyistä. Rikokset raaiustuvat ja suurenevat, nykykirjallisuudessa on usein mukana vaarallisia radioaktiivisia aineita tai tappavia bakteereja, sekä aiemmin mainitsemani globaalitumista. Lehtolainen on luonut romaanisarjan, joka kiistatta kuuluu moderniin rikoskirjallisuuteen, mukana on kansainvälisyyttä ja henkilöhahmon elämänkaariajattelua. *Oikeuden jalopeura* -teoksen kansilehdellä kuvataankin Hilja Ilveskero -romaanien olevan yhdistelmä monipolvista arvoitusjännäriä ja kansainvälistä trilleriä.

Hilja Ilveskero on henkilöahmona kiinnostava ja monitahoinen persoonallisuus. Hilja on luonteeltaan, itsenäinen ja omillaan pärjäävä nainen. Ja vaikka tutkimuksessani tulkitsin Hiljan kovaksikeitetyksi dekkarihahmoksi, on hänessä kuitenkin inhimillisyyttä ja pehmeyttä sekä kykyä rakastaa. Hiljan henkilöahmo on Fosterin määritelmien mukaan pyöreä, kehittyvä ja melko kompleksinen. Henkilöahmon sisäinen kuvaus on läpinäkyvää ja Hiljan ajatukset ja mietteet tulevat selvästi esiin minäkertojan kautta. Henkilöahmon luonteenpiirteitä ei kuvata suoraan vaan vastuu henkilökuvan muodostamisesta jätetään lukijalle epäsuorien kuvausten kautta. Hiljan henkilöahmo kehittyy vähitellen tarinan edetessä ja vaikka Hiljan tarinaa ei voidakaan tarkastella puhtaana kehitysromaanina, selvää kehitystä on havaittavissa.

Hilja on nykyaikaisen rikosromaanin tai modernin dekkarin nykyaikainen henkilöahmo. Hän on osallisena yhteiskunnallisiin tapahtumiin ja mukana laajassa kontekstissa, jossa rikokset tapahtuvat. Hän on toiminnalle alistainen muutamissa tapahtumissa, koska toiminnan voidaan ajatella olevan välttämätöntä kovaksikeitetyille nykyaikaiselle dekkarille. Mutta suurelta osin Hilja on kuitenkin se, jonka ympärillä toiminta kehittyy ja ilman Hiljaa ei olisi toimintaakaan.

Hiljan nimi osoittautui myös tutkimuksessani merkittäväksi seikaksi, ilves hänen nimessään kuvaa Hiljan itsenäistä luonnetta. Löysin myös nimen analogioista hieman virtuaalista ja morfologista analogiaa.

Nyt kun tutkimukseni on valmis, on edessä irtaantuminen uudesta ystävästäni Hilja Ilveskerosta, jonka monivivahteiseen elämän paneuduin muutaman vuoden ajalta. Onneksi trilogialla oli onnellinen loppu, rikokset saatiin selvitettyä ja *Paholaisen pentujen* viimeisessä luvussa Hilja oli kokoontunut läheistensä kanssa Hevonpersiinsaareen Savonmaalle lomailemaan.

Lähteet:

Lehtolainen, L. 2009. Henkivartija. Tammi, Helsinki.

Lehtolainen, L. 2011. Oikeuden jalopeura. Tammi, Helsinki.

Lehtolainen, L. 2012. Paholaisen pennut. Tammi, Helsinki.

Isomaa, S. 2009. Heräämisten poetiikkaa, Lajeja ja intertekstejä Arvid Järnefeltin romaneissa Isänmaa, Maaemon lapsia ja Veneh'ojalaiset. SKS, Helsinki.

Kangastie, R. 2009. Pro Gradu – tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04167.pdf>

Koskinen, J-P. 2009. Harkittu murha. Btj Finland Oy, Helsinki.

Käkelä-Puumala, T. 2008. Persoona, funktio, teksti. Teoksessa Alanko-Kahiluoto, O. & Käkelä-Puumala, T. (toim.) Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä

Pettersson, B. 2006. Kirjallisuuden lajin teoriasta ja käytännöstä. Teoksessa Mäntynen, A., Shore, S. & Solin, A. (toim.) Genre – tekstilaji. SKS, Helsinki.

Rimmon-Kenan, S. 1999. Kertomuksen poetiikka. SKS, Helsinki.

Ruohonen, V. 2008. Kadun varjoisalla puolella. SKS, Helsinki.

Ruohonen, V. 2005. Paha meidän kanssamme, Matti Yrjänä Joensuun romaanien yhteiskuntakuvasta.